

Hyvä pahan palveluksessa

On kulunut useampi kuukausi ilman että olisin kirjoittanut mitään. Olen voinut henkisesti paremmin kuin pitkään aikaan, eikä mieltäni paina oikeastaan mikään menneisyyteen kuuluva, koska jossakin määrin olen alkanut unohtaa ikäviä asioita. Tietynlaista turhautuneisuuden tunnetta luo kuitenkin se tilanne, joka vieläkin vallitsee auttamisrintamalla.

Narsistisesta persoonallisuushäiriöstä / psykopatiasta puhutaan varmastikin enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Hiljattain tuli ”Inhimillinen tekijä”, jossa aiheena oli narsismi. Sanomattakin on selvää, jo kirjoitustenikin perusteella, että pidän suurena virheenä sitä, missä määrin narsismi on asetettu samalle viivalle psykopatian ja narsistisen persoonallisuushäiriön kanssa! On hyvä että asioista puhutaan, mutta jossakin määrin väärät rinnakkain asetellut tuottavat suuria ongelmia akuutissa tilanteessa kamppailevien keskellä.

Keskusteluissa muutamien ihmisten kanssa mainittiin se puoli asiasta, joka tuottaa jatkuvaa murhetta allekirjoittaneelle. Juuri ”inhimillisen tekijän” ohjelman jälkeen oli tavallaan kiitollisuus sen johdosta, että tällainen ohjelma on tehty, mutta useammankin mielestä oli kysymys selviytyjästä ja selviytymistarinaa. Tämä kaikkihan on erittäin hyvää ja mieltä ilahduttavaa, mutta kokonaisuuden ja asian laajuuden huomioon ottaen maassamme on kohtuuttoman suuri määrä ihmisiä, jotka eivät ole selvinneet, eivät ole selviämässä, tai ovat aivan käsittämättömän vaikeissa selviytymistilanteissa. Heidän tulisi olla ensisijaisen huolemme ja mielenkiintomme kohteena!

Yhdistykseemme yhteyttä ottaneet ihmiset ovat suurimmaksi osaksi olleet hyvin henkisesti ja kehollisestikin rikkinäisiä ihmisiä. Varsinaisesti mielisairauteen asti ajautuneita on ollut hyvin vähän, mutta useat ovat henkisesti olleet aivan lopussa. Mainittakoon se tärkeä seikka, jota ei vielääkään näydetä näkevän oikealla tavalla: narsistisen persoonallisuushäiriön kanssa tekemisissä olevat ihmiset eivät ole niinkään masentuneita ja masennuslääkkeiden tarpeessa, vaan he ovat enemmänkin traumatisoituneita vuosikautia – kymmeniä jatkuneen toivottomuuden keskellä. Traumaattiset ihmiset eivät useinkaan tule todellisesti autetuiksi lääkkeillä, vaan he ensisijaisesti tarvitsevat asioiden henkistä selvittämistä – terapiaa tavalla tai toisella. Heitä tulee kuunnella suuremmalla tarkkaavaisuudella kuin oikeastaan keitään muita mielenterveyden alueella. Todella liian usein jää näiden ihmisten kohdalla huomaamatta heidän todellinen ongelmansa. He eivät ole ongelman alkulähde, eikä tämä lähde ole myöskään heissä. Apua hakiessaan he usein ovat jo siinä tilassa, että ammattilainen näkee vain heidän tuskansa ja ahdistuksensa, ehkä tietynlaisen sekavuutensa. Jos terapeutti ei ole tietoinen esittämistämme ongelmista, ei hän missään vaiheessa osaa kaivella esiin niitä taustatekijöitä, jotka useimmiten ovat kaikkein ratkaisevimmat.

Niin kuin ”inhimillisessä tekijässä”, niin muuallakin tuodaan esiin kysymys, joka on hyvin paradoksaalinen ja loppujen lopuksi suurta päänvaivaa tuottava. ”Oliko

sitten teidän liitossanne mitään hyvää?” ”Etkö kuitenkin voi nähdä kaikessa hyviäkin asioita?” ”Ei kai kaikki ole voinut olla niin kokonaisvaltaisesti negatiivista?” Jne.

Kysymyksemme kuuluukin nyt:

Puhuessamme psykopatiasta, narsistisesta persoonallisuushäiriöstä, onko tärkeätä etsiä positiivisia ja hyviä tekijöitä esim. avioparin elämästä? Onko viisasta terapeutin laittaa hoidettava etsimään kaikkia niitä hyviä tekijöitä, mitkä ovat saaneet henkilön kaikesta huolimatta viipymään tuskallisessa yhteiselämässään? Mikä merkitys on kaikella sillä ”hyvällä”, mitä kaikesta huolimatta on täytynyt olla, koska eihän kenenkään elämässä voi olla pelkkää pahaa?

Elämään sisältyvän hyvän ja positiivisen näkeminen ja oikealla tavalla huomioiminen on yksi henkisen terveyden peruspilareista, ja on luonnollista laittaa autettava askaroimaan tämän seikan parissa. Se on yksi puoli terapiaa ja mielenterveyttä, jota emme voi kiistää, eikä tarkoituksemme olekaan asettaa sitä kyseenalaiseksi. Haluamme vain kiinnittää huomiota yhteen puoleen asiasta, joka näyttää olevan tuskallisen vaikea niin autettaville kuin auttajillekin.

Olemme jo jossain kirjoituksessamme todenneet, että narsistisen persoonallisuushäiriön kehitykseen eivät ole vaikuttamassa ainoastaan lapsuuden ja nuoruuden ajan negatiiviset asiat, kokematta jäänyt rakkaus, laiminlyödyksi ja hylätyksi tuleminen jne. Kysymys ei ole useissa tapauksissa ollenkaan siitä, mikä todellinen, käytännön todellisuus on. Kysymys on enemmänkin siitä miten jokin häiriintynyt ihminen kokee tilanteet, olosuhteet, miten hän mieltää kohtaamansa niin negatiiviset kuin positiivisetkin seikat. Todellisuuudessa vanhemmat ovat saattaneet aivan keskivertoisella tavalla osoittaa huolenpitoa ja rakkautta kaikkia lapsiaan kohtaan, mutta siitä huolimatta jokin näistä on kokenut jääneensä ilman tarvitsemaansa, esim. vertaillaan itseään toisiin sisaruksiin. Ei siis voida väittää hänen ongelmiansa lähtökohdan olevan hänen negatiivisissa kokemuksissaan, vaan enemmänkin tuntemuksissaan, jotka eivät perustu todelliseen, elettyyn elämään, vaan siihen miten hän kunkin kohtaamansa tilanteen ja seikan mieltää!

Tämä saattaa tuntua saivartelulta, mutta esittämämme asia sisältää monen kohdalla enemmän totuutta kuin useat haluavat uskoa. Juuri tähän perustuu sekin monia hämmästyttävä seikka, ettei mikään hyvä kohtelu ja asennoituminen tuota todellista tulosta narsistisesti häiriintyneen ihmisen kohdalla, vaan usein johtaa aivan odotetun vastaiseen tulokseen. Hyvä tarkoitus ja hymy ja rohkaisevat sanat saattavat aikaansaada voimakkaan negatiivisen reaktion heti tai jonkin ajan kuluttua asianomaisen mietittyä tarkemmin asiaa. Kuulluilla sanoilla ja esitetyillä seikoilla ei ole niinkään suurta merkitystä kuin sillä, miten narsistisen ihmisen henkinen tietokone kaiken käsittelee, millaisia sivuseikkoja ja mielteitä käyttöjärjestelmä syöttää käsittelyprosessiin. Hyvin usein tuloksena on tilanne, jonka kertominen auttajalle johtaa tämän epäuskoiseen asenteeseen autettavaansa kohtaan.

Jos hyvät ja positiiviset asiat todellakin vaikuttavat tällaisella tavalla (ei toki aina ja jatkuvasti, mutta hyvin usein) perheen ja yhteisön elämään, niin tässä valossa esittämiemme seikkojen ei tulisi johtaa halveksuntaan meitä kohtaan, vaan tulisi

todellakin omaksua uutta ajattelutapaa kaikesta näennäisestä ristiriitaisuudesta huolimatta.

Olemme jo todenneet, ettei työmme piirissä ole montakaan ammattilaista, mutta näiden vuosien aikana olemme kuulleet niin monen sadan ihmisen laajemman selvityksen kokemuksistaan, että on muodostunut hyvin luotettava kokonaiskuva vallitsevasta tilanteesta. Alallamme ei niinkään ole kysymys oppineisuudesta ja psykologian tuntemuksesta, vaan olemme tekemisissä aivan todellisten elämän tosiasioiden kanssa. Näitä tilanteita ja vaivoja ei voi korjata lääkkeillä, vaikka niillä onkin oma osuutensa akuutin tilanteen rauhoittamisessa. Niiden avulla ylikierroksilla käyvä mekanismi saadaan lähelle normaalitilaa, jotta ihminen on kykenevä käsittelemään häirittejä ja niiden vaikutusta elämäänsä.

Jotta uhri ylipäättään on selvinnyt tähän päivään asti edes jonkinlaisessa henkisessä ja kehollisessa kunnossa, on hän tarvinnut jonkinmoisen määrän hyvääkin elämässään. Jostakin hän on ammentanut mielenrauhaa ja positiivista voimaa, mutta onko tämä lähde missään määrin sijainnut hänen yhteiselämänsä tai kodinomaisen piirin sisäpuolella? Tulisiko hänen todellakin vaivata mieltänsä etsimällä tästä lähipiiristä niitä seikkoja, jotka ovat saaneet hänet jatkamaan elämäänsä, tehneet hänen olemassaolonsa mahdolliseksi? Voisiko olla niin, että kaikki hänen elämäänsä myönteisesti vaikuttavat tekijät ovatkin tulleet jostakin kauempaa, hänen sairaan yhteisönsä ulkopuolelta? Onko hän ammentanut omalla tavallaan kaiken elämä ylläpitävän ulkopuolisesta elämästä, televisiosta, kirjoista, radiosta...?”

Kirjoittaja ei milloinkaan päässyt näkemään isäänsä. Joidenkin mielestä tämä merkitsee suurta aukkoa ihmiselämässä, ja jokin suuri terapeutti saattaa koko ikänsä itkeä isäikävänsä. Tällä alueella on tehty paljon pahaa ja viety isättömiltä luottamusta elämään. Todellisuus kuitenkin on, että suuri osa tätä maailmaa muuttaneista suurmiehistä oli isättömiä tai äidittömiä. Ihmisellä ei tarvitse olla oma isää, sillä luonnon suoma itsesäilytysvaisto johtaa ihmisen etsimään puuttuvan jostakin muualta. Kuvan isästä voi saada jostakin lähisukulaisesta, enosta, sedästä, naapurin ystävällisestä, lapsirakkaasta Villestä tai Matista. Kuvaa voi täydentää lähes kaikkialla, ihmisistä, kuvista, kirjoista...” Ihmisen persoonallisuudelle tärkeitä asioita ei aina tarvitse ammentaa kotipiiristä, lähimmästä kaivosta tai lähteestä. Mieleltään terve ihminen ammentaa sieltä mistä hyväksi näkee, hyväksi kokee. Pettymyksiäkin tulee, mutta sisäinen tietokone on ohjelmoitu sosiaalisesti terveellä, muutkin huomioivalla tiedostolla. Kaikkea hallitsee hyvä, kaikkien parasta ajatteleva professori.

Monet uhrin näyttävät häpeävän tilannettansa, kaikkialta ammentamistansa, aivan turhaan. He eivät useinkaan pysty näkemään mitään hyvää yhteiselämässään tietyn ihmisen tai ryhmän kanssa. Etenkin uskonnollinen ajattelu tuottaa heille lisää ahdistusta tuomitsevan asenteen johdosta. Miksi pitäisi aivan kuin pakon edessä nähdä hyvää siellä, missä sitä ei ole? Aivan liian monissa tapauksissa kaikki näennäinen hyvä on vain kiusaajan vallankäyttöväline, niin että hyvä on pahan palveluksessa. Tämä perustuu suuresti siihen, mitä edellä jo olemme esittäneet: hyvät

asiat eivät läheskään aina merkitse jotakin positiivista sairaalle ihmiselle, koska hän on omaksunut vallan mieltää kuulemansa ja näkemänsä ja kokemansa omalla, vääristyneellä tavalla. Siksi hänen julkituomansa mielipiteet ja ajatukset usein ovat niin ristiriitaisia ja suorastaan absurdeja vallitsevaan todellisuuteen nähden. Hän kirjoittaa tapahtunutta todellisuutta muistiin sellaisella tavalla, että olemme alkaneeet kutsua sitä ”historian uudelleen kirjoittamiseksi”.

”Hän on toisaalta niin ihana ihminen!” ”Hän ostaa minulle välillä niin ihania asioita!” Niin, hän saattaa olla mitä ihanin ihminen, mutta onko meillä oikeus kysyä, miksi ja mitä varten hän on niin ihana? Kaipaammeko me ihanaa ihmistä, omahyväistä, egoistista, sellaisia juhlia järjestävää, joiden maksajaksi me itse tulemme ennemmin tai myöhemmin? Usein sen paremmin uhri kuin eivät ulkopuolisetkaan ihmiset käsitä sitä, mikä kaiken takana piilee. Hurmaava ulkokuori ei ole tarkoitettu siksi miltä ensisijaisesti näyttää. Ulkokuori ei todellisuudessa palvele ympärillä olevien hyväksi, vaan se on eräänlainen naamio, jonka takana piilee jotakin niin vastakkaista, että sitä on asiaa kokemattoman melkein mahdoton uskoa. Ulkokuoressa ei useinkaan ole mitään todellista, ei mitään syvällisempää tarkastelua kestävä. Kauniit ja ihanat lahjat eivät useinkaan ole sydäimestä tulevaa hyvyttä, vaan lahjat valitaan oman mieltymyksen mukaan, omaa mielihyvää tuottamaan. Tässä kohtaamme aivan kohtuuttoman ristiriitaisuuden, mistä puhutaan aivan liian vähän.

Noin kolme neljänestä kiusaajista näyttää olevan miehiä. Yksi neljännes on siis naispuolisia. Kumpikin ryhmä esiintyy mielellään sen mallin mukaisesti, mistä oivallisen kuvan antaa ”pokka pitää - sarjan” Hyasintti. Perheen tulee nauttia julkista arvostusta, ja puolisoa kannustetaan pukeutumaan ja esiintymään mallikkaasti. Mies saattaa jopa ostaa vaimolle kaiken kynsilakasta sukka housuihin asti, seuraten mukaan jopa kampaajalle. Vaimon tulee olla edustava ja hänen arvoaan vastaava. Usein vaimo on kuin hänen jatkeensa, auton lisäksi. Hän nauttii siitä huomiosta, mitä heidän saapumisensa kylä- tai juhlapaikkaan aiheuttaa. Upeasti pukeutunut ja hienosti käyttäytyvä puoliso tuottaa mielihyvää niin kauan kuin sopiva mielikuva mielessä säilyy. Mutta jos jokin paikalla vallitseva seikka muistuttaa jostakin mielipahaa tuottavasta asiasta, epäonnistumisesta työpaikalla, ruuhkaisesta ajomatkasta, huonosta säästä jne., seuraukset saattavat olla normaalille ihmiselle aivan käsittämättömät. Laukaisijana saattaa olla kahvin läikkyminen pöytäliinalle, jonkin pudottaminen, kastikkeen tipahtaminen solmiolle tai hameenhelmalle. Jos kukaan ei huomannut mitään, tilanne saattaa mennä ohitse. Mutta jos useampikin myhäillen mutristaa suutaan, alkaa sisäinen prosessi, jota ei kai koskaan kukaan ole kykenevä pohjaan asti selittämään.

Yhtäkkiä puolison säteilevä olemus laukaisee jonkin käsittämättömän tuntemuksen kiusaajan sisimmässä. Onko perustana jokin lapsuuden kokemus, äidin tai isän moite, vaiko vain tiettyjen asioiden tietyllä tavalla tapahtunut mieltäminen, mutta nyt mahdollisesti keski-ikäisen ihmisen sisimmässä mustat pilvet kasaantuvat ja sapekas liemi tulvii kaikkialle. Puolison tuli pukeutua näyttävästi, laittaa kaulaansa

kallein koru tai hienoin solmio, käyttäytyä mahdollisimman korrektisti ja arvokkaasti. Nyt tämä kuitenkin näyttää olevan kaikkien huomion kohteena, kun taas oma käsi mahdollisimman huomaamattomasti pusertaa kastikkeista lautasliinaa nyrkkiinsä. Eihän tämä ollut tarkoitus! Eihän sen näin pitänyt mennä! Kaikki hyvä ja mukava ei siis ollutkaan tarkoitettu tätä varten, vaan aivan jotakin muuta varten.

Kiusaaja siis lahjoittaa, puhuu kauniita, lupaa kuunkin taivaalta, mutta mitkä ovat hänen todelliset tarkoituseränsä? Kaikki palvelee vain hänen kunniaansa, hänen mainettansa, hänen pohjatonta huomiontarvettansa. Puoliso on tarkoitettu huomattavaksi, mutta vain tiettyyn rajaan asti, ja tätä rajaa hän ei itsekään vielä koskaan ole oppinut vetämään. Negatiiviset asiat tuottavat hänelle pohjatonta murhetta ja tuskaa, pettymystä, mutta saman tekevät hänen mielestään väärään kohteeseen osoitetut hyvät asiat. Kaunis ja huomiota herättävä vaimo on hänen egonsa jatke, mutta jossakin kohden tulee raja, jota ei tule ylittää.

Komea ja hyvin pukeutunut mies tuottaa naiselle suurta mielihyvää, ei ehkä todellisena henkilönä, vaan tietynlaisten fantasioiden kuvana. Kuten voimme jo todeta, mikään ei ole hyvin, mikään ei onnistu suunnitellulla tavalla. Aina jokin menee pieleen, aina on jokin syy mielipahan julkituomiseen, jopa raivokohtaukseen.

Onkohan oikeastaan kukaan meistä oikein viisas, jos kaiken tällaisen keskellä vaatii ihmisiä keskittymään niihin mielestämme kaikkialla kuitenkin vallitseviin hyviin asioihin? Eivätkö juuri hyvät asiat, petolliset lupaukset, jatkuvat pettymykset, traumaattisuus, johdakin ihmisen eräänlaiselle tyhjyyden tielle, missä enemmänkin toivoo kuolemaa kuin elämää? Jatkuva toteutumattoman toivon luominen, hyvistä asioista puhuminen on joskus pahempi asia kuin tietynlaisessa, toivottomuuden jatkumossa oleminen. Yksi pitempiaikainen ja jatkuva pettymys ei ole ollenkaan niin paha kuin päivittäinen petettyjen lupauksen vuoristorata!

Surullista tekstiä, mutta sitä ei ole tarkoitettu masentamaan. Totuuden ja todellisuuden näkeminen on askel selviytymiseen. Jatkossa pyrimme kirjoittamaan positiivisistakin asioista, selviytymisestä. Joka on kiinnostunut hengellisistä asioista voi lukea kirjaani ”Minun laitumeni lampaat” omilta nettisivuiltani www.markkuvuori.net

Nämä kirjoitukset ovat olleet suureksi avuksi monille seurakuntien jäsenille.

Markku Vuori